

Vilniaus miesto savivaldybė
Administracijos direktoriui V. Klimantavičiui

2011-10-19 Nr. 69

Kopijos:

Projekto „Naujų transporto rūšių specialiojo plano rengimas“
valdymo grupės vadovui - mero pavaduotojui R. Adomavičiui

Tarybos sekretoriui V. Dastikui

PASIŪLYMAS DĖL ARCHITEKTŪRINIO PAVELDO

Šiuolaikinėje visuomenėje archeologinis paveldas suvokiamas kaip praeities relikvų ir informacijos apie mūsų protėvius visuma išlikusi žemėje ir kurią reikia saugoti ateities kartoms. Vilniaus senamiestyje tokio paveldo yra nemažai,- jis neabejotinai reikšmingas, svarbus Lietuvos bei pasaulio visuomenei. Vyrauja praktika – jeigu yra būtinybė – jį reikia tyrinėti, o esant galimybei- privalu konservuoti, restauruoti ir eksponuoti. Tačiau, paveldo išsaugojimo ir eksponavimo galimybės Vilniuje yra atsidūrusios ne itin geriausioje padėtyje. Nors Lietuvos Respublikos įstatymų reglamentuojančių paveldo apsaugą ir laikomasi, tačiau, dėl įvairių priežasčių, jo eksponavimo galimybės yra apgailėtinoje būsenoje. Ne paslaptis, kad Vilniaus senamiestyje nuolatos vyksta įvairaus pobūdžio statybos ir žemės kasimo darbai, kurių metu randami ir praeities relikvai daugeliu atveju, kurie nėra nei konservuojami nei eksponuojami. Tokių pavyzdžių toli ieškoti nereikia. 2004 m. Vilniaus savivaldybės užsakymu, Gedimino prospekto tvarkymo darbų metu buvo rasta Lietuvoje vienintelė tokio dydžio XVI a. plytų išdegimo krosnis, kurioje gaminamos plytos miesto strateginio objekto - gynybinės sienos statybai. 2006 - 2011 m. įvairiose vietose buvo rasta dar bent keletas įvairios paskirties keramikos dirbinių degimo krosnių. Viena iš jų buvo demontuota, kitos - dar laukia paminklosaugininkų sprendimo. Panašaus likimo sulaukia ir kiti artefaktai,- dažniausiai iš jų aplinkos moksliniais metodais surinkus informaciją- radinius,- jie užkasami, o trukdantys statybai - demontuojami.

Vilniaus metro statytojams taip pat teks spręsti archeologinio paveldo išsaugojimo ir eksponavimo problemas, kadangi penkios šio transporto sustojimo vietos numatytos ten, kur jo neabejotinai yra. Visų šių vietų mokslinis ištyrimas bei kultūros paveldo objektų konservavimas ir pritaikymas eksponavimui kainuotų žymiai pigiau nei pvz. tramvajaus linijos nutiesimo nuo Geležinkelio stoties iki Žaliojo tilto, tik

archeologinių tyrimų kaštai be jokių archeologinio paveldo eksponavimo galimybių. Tai yra, požeminio metro statyba kultūros paveldo išsaugojimo kontekste, yra ekonomiškai naudingesnė, teikianti realią galimybę jo išsaugojimui ir eksponavimui, o ne demontavimui ir iškėlimui iš savo pirminės vietos.

Dabartinė Vilniaus senamiestyje esančio archeologinio paveldo eksponavimo galimybės yra labai ribotos, kadangi mieste veikiantys muziejai neturi nei tam pritaikytų patalpų, nei lėšų ekspozicijų išplėtimui. Jo integravimo į naujas erdves ir eksponavimas pirminėje vietoje riboja daugelio privačių statytojų finansinės ir kitų galimybės. Archeologinis paveldas, ypač iš žemės iškeltų medinių bei neretai demantuojamų mūrinių statinių ir konstrukcijų liekanos, atlikus mokslinio tyrimo procedūras, dažniausiai negali būti eksponuojamos ir viešo visuomenės pažinimo bei edukacinių funkcijų.

Šios problemos gali išnykti atsiradus Vilniaus metro ir jo stotyse numačius įrengti miesto požeminį muziejų, kuriame galėtų būti eksponuojami ne tik šio transporto statybos metu, bet ir apskritai visame mieste aptinkamos kitos vertybės. Taip būtų įgyvendinta jau berods dešimtmetį puoselėjama Vilniaus miesto muziejaus idėja. Nauda būtų visokeriopa: turėtume modernų transportą ir dar vieną muziejų, senamiestį išlaisvintume nuo automobilių srautų ir teršimo, išspręstume opias paveldosaugines problemas.

Nekilnojamojo kultūros paveldo ekspertas,
hum. mokslų daktaras

Linas Kvizikevičius

Nekilnojamojo kultūros paveldo ekspertas,
ICOMOS Lietuvos nacionalinio komiteto narys,
hum. mokslų daktaras

Gintautas Rackevičius

Nekilnojamojo kultūros paveldo specialistė,
archeologė

Vitalija Veževičienė